

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

De bibliotheek op de smartphone: website UB UvA gaat mobiel

Koster, L.

Publication date

2010

Document Version

Final published version

Published in

Informatie Professional

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Koster, L. (2010). De bibliotheek op de smartphone: website UB UvA gaat mobiel. *Informatie Professional*, 14(11/12), 17-20.

http://epub01.publitas.nl/ottocramwinckeluitgeverij/informatie_professional_11-12_2010/magazine.php#/spreadview/17/

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

De bibliotheek op de smartphone

De Bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam biedt haar klanten sinds 1 april naast de gewone website ook een mobiele toegang aan voor gebruik op smartphones. Lukas Koster beschrijft de gemaakte keuzes, de aangeboden diensten, de ontvangst van UBA Mobiel en nieuwe plannen.

Lukas Koster

Snel, simpel en praktisch. Dat waren de uitgangspunten voor UBA Mobiel, vertaald naar omgeving, project en platform. Allereerst de omgeving. Het grote verschil met andere computers is dat je met mobiele apparaten letterlijk altijd en overal toegang tot internet hebt, mits er een netwerkverbinding is. Het gaat om apparaatjes die zo klein zijn, dat je ze altijd bij je kunt hebben: in je zak of tas, in bed of in bad, waar dan ook. We doelen hier op smartphones en andere pocket devices, zoals de iPod Touch. De combinatie van 'altijd en overal' én het kleine formaat heeft gevolgen voor de diensten die je mobiel aanbiedt en voor de presen-

Wie is...

Foto: Monique Kooljans

Lukas Koster is Coördinator Bibliotheeksystemen bij de Bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam. Hij blogt over bibliotheekontwikkelingen op commonplace.net.

‘Toekomst van mobiel internet ligt in het verbond tussen location awareness, augmented reality en linked data’

tatie en navigatie: zo gericht en simpel mogelijk. Tablets, zoals de iPad, blijven voorlopig bewust buiten beschouwing. Immers, men heeft ze niet altijd bij zich en ze zijn groot genoeg om gebruik te maken van de functionaliteit en navigatie van gewone websites. Een ander belangrijk voordeel is dat mobiele apparaten via GPS of een mobiel

netwerk de exacte positie van het apparaat kunnen bepalen (location awareness). Dat maakt het mogelijk om locatiegerichte diensten aan te bieden.

Project

Het projectteam wilde zo snel mogelijk een werkende en bruikbare mobiele applicatie opleveren, om niet achter te blijven met deze nieuwe vorm van dienstverlening. Dit hield in dat er geen complete projectorganisatie en -planning moest komen met bijbehorend markt-onderzoek en een volledig programma van eisen en deliverables. Het betekende ook, dat dit project in feite in *perpetual beta* zou zijn, met grote kans op het maken van fouten, continue feedback-verzameling en snel opeenvolgende releases met nieuwe, aangepaste of verwijderde functionaliteit. Deze aanpak is ook wel bekend onder de naam ‘agile development’. Bovendien was de logische consequentie dat dit geen UvA-breed

project zou moeten zijn, maar een inspanning van de universiteitsbibliotheek alleen.

Platform

En tot slot de uitgangspunten voor het platform. Er zijn twee manieren om mobiele applicaties te bouwen en distribueren: *native apps*, ofwel applicaties gericht op de individuele mobile besturingssystemen, zoals iPhone, Blackberry, Windows Mobile en Android, die gedownload en geïnstalleerd moeten worden op de mobiele apparaten zelf; en *web apps*, op mobiel gebruik gerichte websites, die online, zonder lokale installatie, gebruikt kunnen worden op alle platforms.

Voordeel van native apps is dat ze in principe naadloos aansluiten bij de look and feel van het mobiele apparaat. Nadeel is dat de ontwikkeling ervan specifieke kennis vereist. Bovendien moeten er aparte versies geleverd worden voor alle

platforms die men wil bedienen. Web apps hebben als voordeel dat één versie op *alle* platforms werkt. Updates kunnen snel op de webserver worden geïmplementeerd en zijn meteen beschikbaar voor alle gebruikers; een lokale upgrade is niet nodig. Ook is het mogelijk de native platform look and feel na te bootsen.

Aangezien het projectteam snel een eerste resultaat wilde zien en de benodigde kennis in huis was, is gekozen voor het ontwikkelen van een web app.

Eerste release

Zeven weken na de eerste projectteamvergadering was de eerste release van de mobiele web app gereed. Op 1 april werd UBA Mobiel tijdens het congres UGame ULearn in Delft ten doop gehouden. Met het oog op de mobiele omgeving zijn de meeste mobiele bibliotheekdiensten praktisch van aard. Zo ook die van UBA Mobiel: adres- en contactgegevens, loca-

ties, integratie met Google Maps, openingstijden, maar ook nieuws (in de vorm van het mobiele UBA-twitterkanaal) en een feedbackmogelijkheid. Vooralsnog maakt de app geen gebruik van de location awareness-optie.

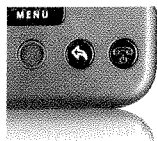
Daarnaast biedt het een vereenvoudigde versie van de traditionele catalogus (één zoekbox), een afgeslankte advanced search met slechts vier zoekleutels (alles, titel, auteur, onderwerp), een simpeler weergave van de resultaten en de mogelijkheid publicaties aan te vragen en te verlengen.

Een optie die niet in de mobiele web app zelf is opgenomen, maar wel uit het project voortvloeit, is de presentatie van QR-codes in de resultaten van de niet-mobiele catalogus. Een klant kan een QR-code vanaf een computerscherm met zijn smartphone inscannen, waarna hij de link naar het betreffende catalogusrecord ter beschikking heeft voor gebruik elders, zoals voor het openen ervan in de mobiele catalogus.

Werkwijze

Indachtig de *agile* aanpak, en uitgaande van de mogelijkheden van ontwikkelen voor het web, heeft het projectteam het principe van ‘hergebruik’ met beide (alle) handen aangepakt. Dit houdt in: zowel gebruik maken van bestaande onderdelen van de UBA-website als integreren van bestaande externe webdiensten. De startpagina bestaat uit het hoofdmenu, een eenvoudige lijst met links (tekst en icon) naar eigen mobiele webpagina’s en systemen of externe diensten. Voor de praktische onderdelen van UBA Mobiel werden op mobiele apparaten toegesneden versies van bestaande pagina’s op het UBA-web gemaakt. Dat wil zeggen: alleen de meest relevante informatie, zoveel mogelijk in de vorm van lijsten klikbare links met zo groot mogelijke klikgebieden (touch areas). Voor de locatie- en adrespagina’s is gebruik gemaakt van de bestaande webservices van Google Maps met aanduidingen van

‘UB Wageningen en Medische Bibliotheek van de Rijksuniversiteit Groningen hebben UBA Mobiel als basis gebruikt voor een aangepaste bètaversie’

de betreffende locatie, waarop de klant zijn eigen positie kan laten tonen. De hoofdmenuoptie Bibliotheek Tweets is heel eenvoudig een link naar de @bibliotheekuva-stream in de mobiele webversie van Twitter.

De mobiele versie van de catalogus is in feite niets anders dan een aparte taal *mobile* naast Ned(erlands) en Eng(els) in de OPAC-module van het Aleph-bibliotheekstelsel. Een ‘taal’ betekent hier: een set van html templates in combinatie met enkele tabellen met termen. Het is gebaseerd op eerder werk van de Universiteitsbibliotheek van Jönköping in Zweden, dat via het Codeshare-platform van Ex Libris, de leverancier van Aleph, verkrijgbaar is.

Vervolgstappen

Er is inmiddels al begonnen met de uitvoering van enkele vervolgstappen. Op het gebied van de praktische diensten wordt gewerkt aan het tonen van vrije werkplekken voor studenten per bibliotheeklocatie op basis van real time informatie, afkomstig van de centrale universitaire ICT-dienst. Samenwerking met en afhankelijkheid van een andere organisatie zorgt ervoor dat dit onderdeel al een stuk minder eenvoudig te realiseren is.

Ook wordt, samen met een andere universitaire dienst, gewerkt aan een overzicht van locaties met eerstvolgende openingstijden (‘nu open’, ‘vanavond open’, ‘morgen open’, ‘zaterdag open’, ‘zondag open’) in combinatie met Google Maps. Het koppelen van de praktische diensten met de exacte locatie van het mobiele apparaat is nog een wens, iets wat bij een

web app wat lastiger te realiseren is dan bij een native app.

Ook de wetenschappelijke informatie-diensten hebben de aandacht. Zo wordt er gewerkt aan een mobiele versie van de federated search tool van de UB UvA (MetaLib), met een optie om door te linken naar full-text artikelen. Het aanbieden van links naar mobiele websites van databaseleveranciers wordt ook bekeken, evenals links naar Refworks Mobile, zowel rechtstreeks als vanuit de mobiele catalogus en databases. Ook zal een mobiele versie van de FullTextLinker (via SFX) worden getest.

Ontvangst

UBA Mobiel was de tweede mobiele bibliotheekdienst in Nederland, na die van de TU Delft, die onderdeel was van de universitaire iPhone app. Zo beschouwd was UBA Mobiel de eerste dedicated mobiele bibliotheek app in Nederland, en in ieder geval de eerste mobiele bibliotheek web app.

Opvallend is dat UBA Mobiel door vakgenoten in binnen- en buitenland met veel meer enthousiasme en belangstelling werd ontvangen dan door de doelgroep. Al in de eerste week na de lancering werd UBA Mobiel als basis gebruikt voor een aangepaste bètaversie door twee andere universiteitsbibliotheek, namelijk de UB Wageningen en de Medische Bibliotheek van de Rijksuniversiteit Groningen. Dit toont aan dat de combinatie van een agile aanpak en een web app, in combinatie met hergebruik van bestaande bronnen, tot snelle resultaten kan leiden.

En de ontvangst door de beoogde doelgroep, UvA-studenten en -medewerkers? Daarover zijn tot nu toe slechts summier gebruiksgegevens en feedback beschikbaar. De eerste analyses wijzen op een kleine, maar enthousiaste gebruikersgroep. De eerste maanden maakte UBA Mobiel 0,5 procent uit van het totaal aantal bezoeken aan de UB-homepage en de catalogus. Hiervan was 68 procent toe te schrijven aan terugkerende bezoekers.

Toekomst

Op de keper beschouwd zijn de praktische mobiele bibliotheekdiensten, zoals adresgegevens en openingsuren, niet specifiek gericht op de dienstverlening van

bibliotheek. Het is denkbaar dat dit onderdeel van UBA Mobiel in de toekomst in een algemene UvA mobiele app wordt geïntegreerd.

Het aanvragen van fysiek materiaal, gevonden via de mobiele catalogus, en het verlengen van de uitleenperiode op afstand zijn daarentegen wel specifieke bibliotheekdiensten. Deze diensten blijven op het mobiele platform beschikbaar zolang de bibliotheek fysiek materiaal ter beschikking stelt.

Ook toegang bieden tot allerlei soorten informatie valt onder de bibliotheekdiensten. Maar in de zeer nabije toekomst worden de verschillende zoekingen bij de UB UvA grotendeels vervangen door één geïntegreerde discovery interface.

Voor UBA Mobiel betekent dit dat de verschillende zoek- en vindingen (catalogus, MetaLib, databases en SFX) plaatsmaken voor een bij het nieuwe systeem standaard meegeleverde mobiele interface.

Het aanbieden van location aware-diensten op het mobiele platform zal essentieel blijken. Denk bijvoorbeeld aan het automatisch selecteren van de dichtstbijzijnde bibliotheeklocatie bij het aanvragen van een boek. De fysieke locatie is hier direct verbonden aan de praktische mobiele dienstverlening.

In de iets minder nabije toekomst wordt location awareness veel meer gekoppeld aan de behoefte aan inhoudelijke informatie – en dat beperkt zich niet noodzakelijkerwijs tot bibliotheekinformatiediensten. Ook augmented reality gaat hierbij een grotere rol spelen. Iemand staat bijvoorbeeld voor het Paleis op de Dam in Amsterdam en zoekt informatie over dit gebouw. Via een augmented reality app komt dan informatie in heel diverse vormen beschikbaar, afkomstig uit een groot aantal verschillende bronnen, waarvan een bibliotheekcatalogus (bijvoorbeeld van de UB UvA) er één kan zijn. Gebaseerd op de fysieke locatie kan deze persoon bijvoorbeeld een verwijzing krijgen naar een boek dat bij de dichtstbijzijnde bibliotheek beschikbaar is. Om deze koppeling van informatie uit verschillende bronnen mogelijk te maken, dient het linked data-concept door veel meer informatieaanbieders omarmd te worden. De toekomst van mobiel internet ligt in het verbond tussen location awareness, augmented reality en linked data. <